

marcanti
college

Stop

STOP PESTEN!

Pestprotocol 2015 - 2016

Marcanti College

www.marcanti.espritscholen.nl

*Pesten
is niet*

OK!

Gemiddeld worden twee tot drie kinderen per klas gepest.

Daarbij zijn er ongeveer net zoveel pesters als slachtoffers.
Het Marcanti College heeft een duidelijke mening over pestgedrag:

Wij tolereren pestgedrag niet!

Helaas zal pesten nooit helemaal stoppen. Wel kunnen wij als school samenwerken om het tegen te gaan. In dit pestprotocol en pestbeleid zetten wij uiteen hoe wij er met zijn allen voor kunnen zorgen dat pestgedrag wordt voorkomen, gesignaleerd en indien aan de orde, aangepakt.

In dit pestprotocol staat informatie die belangrijk is voor zowel leerlingen, medewerkers als ouders.

Index

Inleiding	2
Index	3
1. Pesten	4
1a. Wat is pesten?	4
1b. Oorzaak van pesten	5
1c. Hoe wordt er gepest?	6
1d. Het slachtoffer	6
1e. Mogelijke signalen van pesten	7
1f. De pester	7
1g. De meelopers, buitenstaanders en helpers.....	8
1h. Het aanpakken van pesten	8
2. Het Pestprotocol	9
2a. Uitgangspunten	9
2b. De vijfsporenaanpak	9
2c. Preventieve maatregelen	10
3. Het stappenplan na een melding van pesten	13
3a. De studieloopbaanbegeleider	13
3b. De teamleider	13
3c. Het pestproject	14
3d. Schorsing	14
3e. Schoolverwijdering	14
3f. De taak van het personeel	14
3g. De rol van de counselor	14
3h. Pesten melden	14
3i De rol van de anti-pest coördinator	14
4. Digitaal pesten	15
4a. Wat is cyberpesten?	15
4b. Hoe wordt er gepest?	15
4c. Wat kunnen signalen van digitaal pesten zijn?	15
4d. Het stappenplan na een melding van digitaal pesten	16
4e. Klassikale interventies bij digitaal pesten	16
5. Bijlagen	17

Pestprotocol

1. Pesten

- a. Wat is pesten?
- b. Oorzaken van pesten.
- c. Hoe wordt er gepest?
- d. De gepeste leerling
- e. De pester
- f. De meelopers en de andere leerlingen
- g. Het aanpakken van pesten

1a. Wat is pesten?

Pesten is een subtype van agressief gedrag, waarbij een of meer individuen bij herhaling een betrekkelijk machteloze ander aanvallen, vernederen en/of buitensluiten (Salmivalli, 2010). Bij pesten wordt een leerling herhaaldelijk op een negatieve wijze benaderd door andere leerlingen.

Soms is pestgedrag heel duidelijk te herkennen, soms is dit lastiger. Om beter in beeld te krijgen wat pesten inhoudt moeten we kijken naar de verschillen tussen plagen en pesten:

Plagen	Pesten
Iedereen is gelijkwaardig	Er is een machtsverschil
Wie tegen wie verschildt steeds; eerst doet/zegt de één iets, vervolgens de ander	Het is steeds dezelfde die door anderen als doelwit wordt gekozen.
Eén tegen één	Een groepje tegen één
Iedereen heeft lol	Eén partij heeft lol, de andere partij duidelijk niet.
Het is bedoeld als grapje	Het is een bewuste, negatief gerichte actie tegen de ander.
Als je het niet meer leuk vindt, kun je dat aangeven en dan stopt het plagen.	Het is lastig te stoppen.

Het slachtoffer bepaalt in alle gevallen of hij wordt gepest of geplaagd. Als de leerling aangeeft het gedrag niet leuk te vinden, moet er gestopt worden.

Pestprotocol

1b. Oorzaken van Pesten

Er kunnen verschillende redenen en oorzaken van pesten zijn:

- Groepsvorming. In het vormen van een groep worden er 3 fasen doorlopen.
 1. Forming: de groep wordt gevormd en er wordt kennis gemaakt. Er wordt afgetast.
 2. Storming: Hier vindt de strijd om de macht plaats. Wie heeft welke taak?
 3. Norming: Hier wordt bepaalt hoe de groep met elkaar omgaat en wat de normen en waarden in de groep zijn.

Pesters hechten veel waarde aan hun plaats in de groep. Ze vinden het hebben van macht belangrijk en willen graag populair zijn binnen de groep.

- Agressie. Pesten is een vorm van agressief gedrag. Agressie komt voort uit emotie. Meestal uit woede, maar het kan ook uit emoties als jaloezie, onmacht of verveling voortkomen. Ook frustratie kan leiden tot agressie.
- Macht. Het hebben en verkrijgen van macht is voor de pester belangrijk. Door de macht kan de pester aan middelen (snoep, betere zitplek, hulp met huiswerk) komen. Ook geeft het hebben van macht op zich soms al genoeg voldoening voor de leerling.
- Thuisituatie: Soms hebben leerlingen vanuit thuis niet geleerd hoe ze moeten reageren op anderen. De sociale vaardigheden zijn in dit geval niet (genoeg) geleerd. Dit kan ook komen doordat ze thuis voorbeelden zien van agressieve reacties (er wordt thuis veel geschreeuwd of fysiek geweld gebruikt). Dit nemen kinderen dan over.
- Normen en waarden: De normen en waarden van leerlingen bepalen hun rol in het pestgedrag. Indien de leerlingen beschikken over goede normen en waarden zullen ze vaak de rol van de buitenstaander of helper op zich nemen. Leerlingen met slechte normen en waarden zijn vaak pesters of meelopers. Hoe populairder de kinderen met lage normen en waarden, hoe meer pestgedrag geaccepteerd zal worden in de groep.
- Gedrag van het slachtoffer. Het slachtoffer kan zelf grensoverschrijdend gedrag vertonen waardoor andere leerlingen hem gaan pesten. Ook kan het zo zijn dat het slachtoffer niet (voldoende) aangeeft dat hij het pestgedrag niet leuk vindt, waardoor het pesten doorgaat.

Pestprotocol

1c. Hoe wordt er gepest?

De manieren waarop wordt gepest kunnen we opdelen in vier subgroepen.

- Fysiek. Hier gaat het om lichamelijk pesten. Dit is de vorm die het makkelijkst te herkennen is. Denk hier aan duwen, schoppen, slaan, trekken, knijpen, bijten, laten struikelen. Dit lichamelijk gedrag valt echter niet altijd onder pesten. Soms zijn leerlingen aan het stoeien of vechten ze iets uit. Bij pesten gaat het om geweld zonder reden of met onvoldoende redenen. Ook heeft het slachtoffer altijd minder macht.
- Verbaal. Hier gaat het om pesten met woorden. Denk hierbij aan beledigen, uitschelden, uitlachen, dreigen, intimideren of belachelijk maken. Het is pesten op het moment dat het slachtoffer aangeeft het niet leuk te vinden, en er niet wordt gestopt.
- Sociaal. Dit gaat vooral om buitensluiten of negeren. Dit is een moeilijk herkenbare vorm van pesten aangezien deze subtieler is. Dit is echter de vorm van pesten die door kinderen vaak als het naast wordt ervaren. Voor pubers is de drang om erbij te horen groot.
- Materieel. Pesten met spullen. Kinderen dwingen andere kinderen om spullen of geld te geven. Ook worden spullen afgepakt, verstopt, vernield, overgegooid of ongevraagd “geleend”.

1d. Het slachtoffer

Dit is de leerling die wordt gepest. We spreken ook wel van het doelwit of slachtoffer. In de regel kan iedereen slachtoffer worden van pesten. 7 tot 10% van alle leerlingen wordt namelijk gepest. Dit komt neer op gemiddeld 2 tot 3 leerlingen per klas. De piek ligt rond de leeftijd van 12-13 (eerste en tweede klas van het VO). Toch kunnen we stellen dat vooral leerlingen met een lage sociale weerbaarheid slachtoffer zijn van pesten.

De leerling wordt vaak gepest met uiterlijke kenmerken. Toch zijn de uiterlijke kenmerken meestal niet de reden waarom ze worden gepest. Namelijk niet alle leerlingen met dat specifieke uiterlijke kenmerk worden gepest. Er zijn dus achterliggende factoren die een rol spelen.

Leerlingen met bepaalde kenmerken lopen wel een hoger risico om gepest te worden:

- Leerlingen met ADHD of handicaps.
- Leerlingen met overgewicht
- Leerlingen met een negatief eigen lichaamsbeeld.

Het slachtoffer zal vaak niet direct tegen het pestgedrag ingaan. Dit omdat de weerbaarheid van de leerlingen vaak laag is. Daarbij zullen ze zich schamen of hebben ze het idee dat iets ervan zeggen niet zal helpen. Ook geven slachtoffers zichzelf vaak (ten onrechte) de schuld van het pesten. Dit verlaagt de sociale weerbaarheid en het eigen zelfbeeld alleen nog maar meer.

Pestprotocol

1e. Mogelijke signalen van pesten.

Signalen bij het slachtoffer:

- Psychosomatische klachten (buikpijn, hoofdpijn, eetproblemen, slaapproblemen, bedplassen, tics, stotteren, blozen, misselijk, moeheid, vage fysieke klachten).
- Psychische klachten (zenuwachtig, angstig, somber, achterdochtig, verdrietig, afnemend zelfvertrouwen, onzeker, negatief zelfbeeld)
- Lichaamstaal (Gespannen, mensen niet aankijken, gespannen motoriek)
- Gedrag (uitspraken over pesten, uitspraken over zelfbeeld, zich terugtrekken, slechte schoolprestaties, niet naar school willen, huilen, schrikreacties, onderdanig, geen vriendjes hebben, niet samen willen werken, driftbuien, druk, boos, alertheid, pestgedrag, blijven hangen in de klas in de pauze, groepsactiviteiten ontlopen)
- Fysiek (blauwe plekken, kapotte spullen, spullen kwijt zijn, kapotte of vieze kleding)

Signalen in de groep

- Zichtbaar pestgedrag
- Duidelijke leiders in de groep
- Subgroep vorming
- Stiekem bedrag
- Betrokkenheid van één bepaalde leerling bij alle reuring

Signalen bij de pester

- Opstandig gedrag
- Leider in de groep
- Grote mond

1f. De pester

De pester, of initiatief nemende dader, is degene die begint met het pesten van anderen. Zij treden soms niet alleen op als pester, maar ook als verdediger of helper van kinderen uit hun subgroep. Pesters vertonen vaak volwassen gedrag en worden populair gevonden door anderen.

Er zijn verschillende redenen waarom leerlingen kunnen gaan pesten (zie ook 2b. Oorzaken van pesten). Denk hierbij aan een gebrek aan normen en waarden, een lastige thuissituatie, weinig sociale vaardigheden of leerlingen die zelf gepest worden of werden.

Pesters krijgen macht van de groep. Dit kan zijn omdat de pesters populair zijn of omdat ze de macht afdwingen, het zijn immers de sterkere leerlingen van de groep.

Pestprotocol

1g. Meelopers, buitenstaanders en helpers

De meelopers of aanmoedigers zijn de leerlingen die in de subgroep van de pester zitten. Zij doen actief mee met het pestgedrag. Zij volgen en kopiëren het gedrag van de pester. De meelopers doen mee omdat ze duidelijk willen laten blijken bij de populaire pester te horen. Ook is de kans zo kleiner dat ze zelf slachtoffer worden van pesten. Daarbij delen de meelopers in de macht van de pester. Een deel van deze groep zal het niet eens zijn met het gedrag, maar doet mee vanwege de genoemde voordelen.

De buitenstaanders zijn de leerlingen die niets met het pesten te maken willen hebben. Ze lopen ervoor weg en trekken zich terug op het moment dat er gepest wordt. Ze hebben last van het gedrag, ze voelen zich er rot bij. Een groot deel van deze groep zou iets willen ondernemen tegen het pesten. Toch nemen ze niet de rol van helper op zich. Dit kan zijn omdat ze niet genoeg vertrouwen hebben in hun eigen positie ("als ik help, haalt dat toch niets uit"). Ook speelt de angst om zelf gepest te worden hierbij een grote rol. Een ander deel van de groep vindt het niet nodig om iets tegen het pesten te doen. Ze zien de ernst van de situatie niet in of geven het slachtoffer de schuld.

De helper is de persoon die het slachtoffer bijstaat. Dit kan op drie manieren:

1. Troosten. Het slachtoffer troosten, of iets aardigs tegen hem zeggen.
2. Het pesten melden. Bijvoorbeeld bij ouders of docenten.
3. Aanspreken van de pesters of fysiek verdedigen van het slachtoffer.

Helpers zijn vaak sterke en emotioneel stabiele leerlingen. Ze hebben in de groep vaak een hoge status.

1h. Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

Pestprotocol

2. Het pestprotocol

- a. Uitgangspunten
- b. De vijfsporenaanpak
- c. Preventieve maatregelen

2a. Uitgangspunten

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; personeel, ouders en leerlingen. Met het ondertekenen van het pestprotocol (zie bijlage I) laten alle betrokken partijen zien, dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten. (projecten)

2b. De vijfsporenaanpak

1 De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt er voor dat iedereen die werkzaam is in de school voldoende informatie heeft over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

2 Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen.
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt.
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.
- Er wordt hulp aangeboden vanuit de leerlingzorg.

Pestprotocol

3

Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor het slachtoffer.
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp door de leerlingzorg.

4

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

- De SLB'er bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De SLB'er komt hier in de toekomst op terug.
- Afhankelijk van de ernst van het pesten ontvangen de ouders van een klas waarin gepest wordt een brief over de situatie in de klas.

5

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. Medewerking van de ouders bij het aanpakken van pesten is van groot belang en dus zeer gewenst.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners. De ouders van leerlingen die gepest worden hebben er soms moeite mee dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter, een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

2c. Preventieve maatregelen

Als school leggen we de aandacht op het voorkomen van pesten. Hierdoor zal het pesten minder vaak of in minder ernstige vormen voorkomen.

Pestprotocol

Preventief handelen in het algemeen

Bij preventief handelen kan letterlijk iedereen (familie, school, vrienden, media) een rol spelen:

- Taboe doorbreken. Maak pesten bespreekbaar.
- Voorbeeldfunctie. Wees een voorbeeld voor anderen.
- Grenzen. Kijk naar de grenzen van jezelf en anderen en let hierop.

Preventief handelen door ouders

Ouders kunnen eraan bijdragen dat hun kinderen niet te maken krijgen met pesten (als slachtoffer, dader, meeloper, buitenstaander of helper). Dit kan door er in de opvoeding voor te zorgen dat kinderen hun zelfvertrouwen en sociale competentie goed ontwikkelen:

- Ondersteuning en liefde: Hier ligt de basis voor zelfvertrouwen. Doordat er mensen in de omgeving zijn die om het kind geven bouwt deze zelfvertrouwen op. Dit zelfvertrouwen is een buffer tegen betrokkenheid bij pesten. Het is belangrijk ervan uit te gaan dat een kind de intentie heeft om dingen goed te doen.
- Grenzen stellen: Maak duidelijk dat bepaald gedrag niet gewenst is. Doe dit op een rustige en vriendelijke manier. Zo leren kinderen respect te hebben voor anderen en diens wensen, en ook leren ze omgaan met frustratie (niet alles wat ze willen kan en mag).
- Blijven monitoren: Hou in de gaten hoe het gaat met de ontwikkeling van het kind. Kunnen ze bepaalde verantwoordelijkheden en vrijheden al aan? Indien dit het geval is, is het belangrijk om het kind ook bepaalde vrijheden te geven.
- Omgaan met straffen: Probeer kinderen op positieve wijze te corrigeren. Straffen zijn niet altijd nodig, soms is een gesprek voldoende. Bij herhaaldelijk negatief gedrag kan een straf wel op zijn plaats zijn. Lichamelijk straffen hebben in de regel altijd negatieve gevolgen op het gedrag van het kind.
- Hulp zoeken: Indien wenselijk kunnen ouders terecht bij tal van organisaties voor tips en hulp omtrent opvoeding.
- Zelfvertrouwen en zelfbeeld: Zorg ervoor dat kinderen een realistisch zelfbeeld hebben: niet te positief en niet te negatief. Dit zal ze helpen beter om te gaan met falen en kritiek.
- Verstandig omgaan met complimenten: Complimenten zijn goed voor het zelfvertrouwen van kinderen. Geef complimenten voor inspanningen, niet voor onveranderbare eigenschappen.
- Voorbeeldfunctie: Wees een voorbeeld voor kinderen. Stimuleer ze om goed met elkaar om te gaan, samen te werken en te spelen. Dit doe je het beste door zelf te laten zien hoe het moet.

Pestprotocol

Preventief handelen door de schooldirectie

- Uitgevoerd beleid: De school zorgt ervoor dat het pestprotocol en pestbeleid goed worden uitgevoerd, gemonitord en waar nodig aangepast.
- Competente medewerkers: Medewerkers zijn op de hoogte van het pestbeleid en zijn vaardig om hier naar te handelen. Alle medewerkers zijn competent in het aanpakken van pestgedrag
- Hardnekkige pesters: De directie neemt beslissingen over het eventueel overplaatsen van pesters naar een andere klas. Het is effectiever om de pester uit de situatie te halen en over te plaatsen dan het

Preventief handelen door docenten

- Werken aan eigen competenties: Docenten blijven leren en groeien in hun deskundigheid. Dit zorgt voor orde in de klas en een veilig klassenklimaat.
- De norm stellen: De docent ondersteunt de groepsvorming vanaf het begin. Daarbij speelt de docent een leidende rol in het stellen van normen. Wat kan wel en wat kan niet? Waar liggen de grenzen? De docent stelt gedragsregels op samen met de klas. Daarbij houdt de docent bij wat de verhoudingen, rollen en relaties in de klas zijn.
- Verveling voorkomen: Verveling kan leiden tot pesten. De leerkracht geeft heldere en haalbare opdrachten en houdt de lessen afwisselend.
- Aan contact werken: De docent werkt aan het contact met leerlingen. Dit gaat om één op één contact, maar ook contact tussen leerlingen en contact met de hele groep.
- Verstandig met straffen: Ook voor docenten geldt hier dat straffen niet altijd noodzakelijk is. Vaak is een gesprek voldoende. Indien er toch gestraft wordt, zorg dan dat de straf een positief gevolg heeft (leerling leert van fouten). Herstel na het straffen ook weer het contact met de leerling.
- Helpen of klikken: Docenten leren de leerlingen dat praten over pesten niet hetzelfde is als klikken. Vertel de leerlingen dat het gewenst is om aan te geven dat er wordt gepest en dat dit wordt gezien als helpen, niet als klikken.
- Leerlingen handelingsbekwaam maken: Leer de leerlingen elkaar te helpen. In een klas waar leerlingen elkaar steunen en waar ze voor elkaar opkomen, wordt veel minder gepest dan in klassen waar dit niet gebeurt. Samenwerken is dus ook van groot belang.
- Lessen over pesten: Docenten en mentoren zorgen ervoor dat er in de klas aandacht wordt geschonken aan pesten. Hier worden projecten en lessen over gegeven.

Pestprotocol

3. Het stappenplan na een melding van pesten

- a. De Studieloopbaanbegeleider
- b. De teamleider
- c. Het pestproject
- d. Schorsing
- e. Schoolverwijdering
- f. De taak van het personeel
- g. De rol van de counselor
- h. Meldpunt pesten
- i. Taak van de anti-pest coördinator

3a. De studieloopbaanbegeleider

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de SLB'er eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III. Vervolgens organiseert de SLB'er een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De SLB'er bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
3. De SLB'er praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
4. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de SLB'er het gedrag aan de teamondersteuner of de teamleider van de leerling(en). Hij overhandigt de teamondersteuner of de teamleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

3b. De teamleider

1. De teamleider neemt de rol van de SLB' er over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij/zij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
 - confronteren (zie bijlage III)
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten
4. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij bepaald sociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
5. Hij/zij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de counselor.
6. Hij/zij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
7. Hij/zij draagt zorg voor het bespreken van de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
8. Hij/zij koppelt alle informatie weer terug naar de SLB'er.

Pestprotocol

3c. Het pestproject

In de onderbouw wordt minimaal één week per schooljaar volop aandacht besteed aan pesten. Dit doet de school in de vorm van een pestproject. In dit project komen alle rollen binnen het pesten aan bod en worden deze klassikaal besproken.

3d. Schorsing

Wanneer ook de counseling geen blijvende vruchten afwerpt, is herhaling van pestgedrag reden voor een schorsing van een dag.

3e. Schoolverwijdering

Conform het Espritbeleid schorsing en verwijdering, kan herhaald schorsen leiden tot verwijdering.

3f. De taak van het personeel

Het personeel heeft vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de SLB'er / zorgfunctionaris / teamleider van de leerling, om hulp en overleg in gang te zetten.

3g. De rol van de counselor

1. Hij/zij ondersteunt waar nodig mentoren, teamondersteuners en teamleiders tijdens de verschillende fasen in het proces.
2. Hij/zij biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste.
3. Hij/zij verwijst naar kleinere trainingen bij specifieke hulpvragen, zoals bijvoorbeeld een assertiviteitstraining.

3h. Pesten melden

Leerlingen kunnen melding maken van pesten bij hun studieloopbaanbegeleider maar ook bij ander personeel, de teamleider of de vertrouwenspersoon. In de school komen posters te hangen met belangrijke sites en telefoonnummers. Het personeel meldt het pesten van leerlingen bij de SLB'er, de teamleider of de vertrouwenspersoon.

3i. De rol van de anti-pest coördinator

1. Het opstellen, uitvoeren, monitoren en eventueel aanpassen van het pestprotocol.
2. Het ondersteunen van leerlingen, ouders en medewerkers bij pestgedrag.
3. Het delen van kennis en vaardigheden aan ouders, leerlingen en medewerkers omtrent omgaan met pesten.
4. Het eventueel adviseren van ouders, docenten en leerlingen bij pestgedrag.
5. Het monitoren van de veiligheid op school en hierover advies geven aan de directie.

Pestprotocol

4. Digitaal pesten

- a. Wat is cyberpesten?
- b. Hoe wordt er gepest?
- c. Wat zijn de signalen van cyberpesten?
- d. Het stappenplan na een melding van cyberpesten
- e. klassikale interventies

4a. Wat is cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten via het internet en social media. Het digitaal pesten wordt vaak als erger ervaren dan “regulier” pesten. Ten eerste is het digitaal pesten vaak anoniem. Er kan gepest worden zonder dat het slachtoffer weet wie de dader is. In de tweede plaats zijn zaken die op internet worden geplaatst vaak permanent. Ze kunnen niet meer verwijderd worden waardoor het slachtoffer continu geconfronteerd wordt met het pesten.

Kinderen die betrokken zijn bij digitaal pesten, zijn vaak in dezelfde rol betrokken bij andere vormen van pesten. Het digitaal pesten begint vaak op school. Op deze manier is het slachtoffer nergens veilig. Op school zijn ze het doelwit, en thuis gaat dit via social media door.

4b. Hoe wordt er gepest?

- pest-mail (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen).
- stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van hate-mail of het dreigen met geweld in chatrooms.
- het tegenkomen van ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno, gewelddadig materiaal etc.
- ongewenst contact met vreemden.
- webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden.
- hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pestmail.

4c. Wat kunnen de signalen zijn van digitaal pesten?

Zoals er van andere vormen van pesten signalen zijn, zijn die er ook bij cyberpesten. Je zou cyberpesten kunnen herkennen (zowel thuis als op school) aan de volgende signalen:

- Niet praten over online ervaringen of internet
- Stil, teruggetrokken, angstig, onzeker
- Niet naar school willen/durven
- Concentratieproblemen
- Schrikkerig gedrag achter de pc
- Dwangmatig gebruik van pc
- Snel schermen wegklikken als er iemand aan komt

4d. Het stappenplan na een melding van digitaal pesten

1. Onderzoek samen met de leerling wat er aan de hand is
2. Verzamel zoveel mogelijk bewijzen
3. Informeer ouders en medewerkers wat er speelt en welke stappen worden ondernomen.
4. Probeer de dader te achterhalen. Ga in gesprek volgens het pestprotocol
5. Bij anoniem pesten: Wijs de leerlingen op omgangsvormen
6. Bij strafbare feiten: schakel de politie in.
7. Verwijs de pester en/of de gepeste door naar de counselor wanneer verdere begeleiding nodig is.

4e. Klassikale interventies bij digitaal pesten

In de klas kan er een hoop gedaan worden om cyberpesten bespreekbaar te maken en om het cyberpesten zowel preventief als curatief tegen te gaan.

- Bespreek cyberpesten in een niet problematische context tijdens de les.
- Werkstuk, presentatie over cyberpesten.
- Gesprek met leerlingen: Wat mag wel en wat mag niet.
- Wat zijn de consequenties van je digitale gedrag?
- Maak de leerlingen mediawijs.
- Vertel leerlingen cyberpesten te melden (bij eigen betrokkenheid of bij opmerken).
- 6 P's: Privacy, pesten, pornografie, pedofilie en prostitutie
- Internetten onder toezicht

Handige websites voor lesmateriaal en informatie omtrent cyberpesten:

- Hier vind je verschillend materiaal over verstandig omgaan met social media en internet. (filmpjes, lesmateriaal, discussiestarters). www.mediawijsheid.nl/lesmateriaal.
- Een interactieve film die als interventie tegen cyberpesten wordt ingezet op scholen. Leerlingen bepalen zelf de keuzes van de hoofdpersonen en zien direct de gevolgen van hun keuzes en acties. <http://www.itsuptoyou.nu/>
- Instagrap is een les waarin afspraken worden gemaakt over instagram gedrag. De afspraken van de klas worden op een (hier ook te downloaden) poster geschreven en opgehangen in de klas. <http://mijnkindonline.nl/publicaties/lesmateriaal/instagrap-de-les>
- Whatshappy is een les waarin afspraken worden gemaakt over whatsapp gedrag. De afspraken van de klas worden op een (hier ook te downloaden) poster geschreven en opgehangen in de klas. <http://mijnkindonline.nl/publicaties/lesmateriaal/whatshappy>
- Hier kunnen kinderen informatie vinden over alle vormen van nare gebeurtenissen op internet. Ook kunnen ze hier eventueel een (anonieme) melding maken van digitaal pesten.

Pestprotocol

5. Bijlagen

Bijlage I	Pestprotocol tegen pesten
Bijlage II	Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling
Bijlage III	Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest
Bijlage IV	Leidraad voor een gesprek zonder schuldvraag
Bijlage V	Tips voor leerlingen om veilig te Internetten
Bijlage VI	Links voor bruikbare adressen bij cyberpesten
Bijlage VII	Films over pesten

Pestprotocol

Bijlage I

De leerlingen stellen per klas een protocol op en tekenen dit.

Een format volgt nog.

Bijlage II. Gespreksprotocol voor gesprek met slachtoffers

1. Compliment voor melden. Begin het gesprek altijd met het complimenteren van de leerling voor het feit dat hij/zij het pesten meldt. Het kan voor het slachtoffer een grote stap zijn.
2. Ruimte voor gevoelens en ervaringen. Laat de leerling hier zijn of haar verhaal vertellen. Neem hiervoor de tijd. De leerling vertelt wat er is gebeurd en hoe hij/zij zich daarbij voelt. Geef de leerling de ruimte en geef aan dat je het begrijpt.
3. Niet jouw schuld. Laat de leerling duidelijk weten dat hij/zij niet de schuld draagt van het pesten. Vaak voelen leerlingen dit wel zo.
4. Zijn er ook andere slachtoffers? Informeer bij de leerling of hij/zij de enige is die gepest wordt. Misschien is er nog hulp voor andere leerlingen nodig.
5. Wie weten hier allemaal van? Breng in kaart wie er allemaal op de hoogte zijn van het pesten. Niet alleen op school, maar ook thuis.
6. Hoe reageren andere kinderen? Vraag hoe de rollen in de klas verdeeld zijn. Breng in kaart wie de pesters, de meelopers, buitenstaanders en helpers zijn. Maak daarmee ook duidelijk aan de leerling dat niet iedereen in de klas “tegen hem/haar” is.
7. Wat is de hulpvraag? Laat de leerling duidelijk formuleren wat ze van docenten/school verwachten. Op welke manier zou hij/zij graag geholpen willen worden? Wat willen ze dat er verandert?
8. Maak samen een plan. Stel samen met de leerling een plan van aanpak op. Maak duidelijk wat je als docent moet doen (eventueel ouders inlichten, gesprek met pester).
9. Is er een gesprek zonder schuldvraag mogelijk? Probeer of er een gesprek mogelijk is met dader en pester tegelijk. Hier bespreek je de situatie zonder de schuld bij iemand neer te leggen. Vaak werkt deze gespreksvorm beter bij het oplossen van het probleem. Indien dit niet mogelijk is, voer dan een individueel gesprek met de pester.
10. Wie moeten we verder informeren? Woe moeten er nog meer van weten? Denk hierbij aan klasgenoten, collega's, ouders, instanties.
11. Pesten oplossen kost tijd. Laat de leerling weten dat dit niet binnen een dag opgelost is, maar dat het vaak even tijd kost. Hou de leerling wel op de hoogte van vorderingen.
12. Afspraken doornemen, evalueren en nogmaals compliment. Eindig het gesprek met een korte samenvatting. Vraag of de leerling nog iets wil zeggen. Complimenteer nogmaals voor het melden.

Bijlage III. Gespreksprotocol voor gesprek met pester.

1. Danken voor komst. Begin het gesprek met het bedanken van de leerling voor zijn/haar komst. Ook als dit niet geheel vrijwillig of met tegenzin was.
2. Leg uit waarom hij/zij hier is. Leg de situatie uit. Vertel met welke reden de pester op gesprek is gekomen, wat je hebt gezien of gehoord naar aanleiding van dit gesprek.
3. Doel: Situatie verbeteren. Leg uit dat hij/zij hier is met als doel de situatie te verbeteren. Het doel is niet direct om de pester te straffen, maar om het pesten te laten stoppen.
4. Wat is het verhaal van de pester? Laat de pester vertellen wat er volgens hem/haar aan de hand is of wat er direct is gebeurd. Wees hierbij geduldig.
5. Neem stelling (tegen pesten). Laat duidelijk weten dat je het pestgedrag afkeurt.
6. Analyseer de type pester. Probeer te achterhalen waarom de leerling pest. Wil de pester macht of populariteit of zijn er eventueel achterliggende problemen? Heeft de pester misschien hulp nodig?
7. Versterk zijn/haar inlevingsvermogen. Probeer de pester in de huid van het slachtoffer te laten kruipen. Hoe zou hij/zij zich voelen als hij/zij zo werd behandeld?
8. Gesprek zonder schuldvraag mogelijk? Ga na of er een gesprek met pester en slachtoffer samen mogelijk is. In dit gesprek wordt de situatie besproken zonder de schuld bij iemand neer te leggen.
9. Afspraak maken. Maak afspraken met de leerling omtrent pestgedrag. Welk gedrag willen we vooral wel zien en welk gedrag niet?
10. Wat zijn de gevolgen als afspraken niet worden nagekomen? Laat duidelijk weten wat de consequenties zijn als het gedrag van de pester niet verandert.
11. Afspraken doornemen evalueren en nogmaals compliment. Eindig het gesprek met een korte samenvatting. Ga na of de pester alles heeft kunnen zeggen wat hij/zij wilde en bedank de leerling nogmaals voor zijn komst. Indien van toepassing kun je de leerling complimenteren over zijn/haar houding in het gesprek.

Pestprotocol

Bijlage IV. Gespreksprotocol voor gesprek zonder schuldvraag

Fase 1: Situatie inleiden

1. Contact maken. Maak contact met alle betrokken leerlingen.
2. Feiten melden door de Ik-boodschap. Vertel wat jij als docent hebt gezien, gehoord of meegemaakt en wat de exacte aanleiding is voor het gesprek.
3. Gevoel melden door Ik-boodschap. Geef aan wat jij er als docent bij voelt.
4. Doel aangeven van bemiddelen. Geef aan dat het doel van het gesprek is om de situatie te verbeteren, niet om direct te straffen.

Fase 2: Delen

1. Beide partijen vertellen om de beurt wat er aan de hand is. Zorg hierbij dat je het gesprek leidt. Beiden partijen mogen op elkaar reageren. Zorg dat ze elkaar laten uitpraten.
2. Check steeds bij de ander of ze dit herkennen. Als de ene partij een ervaring heeft gedeeld, vraag dan aan de andere partij of die dat ook zo ziet.
3. Vat aan het eind het probleem samen. Aan het eind van het gesprek maak je als docent een korte samenvatting van het probleem. Let op: Hier nog steeds geen schuld aan één van de partijen (of beide partijen) geven.

Fase 3: Oplossen

1. Brainstormen over mogelijke oplossingen. Ga met elkaar in gesprek hoe je dit het beste zou kunnen oplossen. Laat beide partijen met ideeën komen. Help ze eventueel op weg.
2. Oplossing kiezen met elkaar. Alle betrokkenen kiezen samen met de docent de beste oplossing voor het probleem.
3. Checken: Check of iedereen het met de oplossing eens is.
4. Evalueren van het gesprek en complimenten maken. Vat het gesprek kort samen, controleer of alle partijen tevreden zijn en bedank alle betrokkenen voor de komst.

Fase 4: Oefenen

1. Oefenen met een oplossing. Laat de leerlingen het gewenste gedrag meteen een keer oefenen. Laat ze zo voelen hoe het gewenste gedrag eruit dient te zien en hoe dat voelt.

Fase 5: Afspraken, evalueren en bijsturen.

1. Afspraken maken. Spreek met de leerlingen af wanneer en op welke manier dit geëvalueerd gaat worden.
2. Aanwezig blijven en zo nodig begeleiden, bijstellen en evalueren van de oplossing.

Fase 6: Vervolggesprek.

Bijlage V. Tips voor leerlingen om veilig te internetten

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles wat je op het internet tegenkomt waar is.
- Gebruik een apart e-mail adres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft.
- Gebruik altijd een bijnaam als je chat.
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site.
- Als je een vervelend gevoel hebt over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.
- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Vat dingen niet persoonlijk op, als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden.
- Reageer niet op pestmails of andere digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen. Als je niet reageert, gaan pesters vaak op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Blokkeer de afzender. Als het gaat om sms'jes op de mobiele telefoon, dan heb je soms de mogelijkheid om nummers te blokkeren.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP adres van de e-mail kan soms worden afgeleid, van welke computer de e-mail verzonden is. Een provider heeft vaak een helpdesk die klachten over nare mail aan kan nemen. Men heeft daar ook de technische mogelijkheden om na te gaan wie de mail heeft verstuurd. Bel de helpdesk op.
- Ga naar je SLB begeleider of teamleider toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen.
- Bij stalken kun je aangifte doen bij de politie. Het is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenislaf.nl of www.meldknop.nl
- .

Pestprotocol

Bijlage VI. Links voor bruikbare sites over pesten

Algemene zoekpagina's

- **www.pesten.startkabel.nl**
- **www.pesten.startpagina.nl**

Pesten (Algemeen)

- **www.pestweb.nl**: Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten.
- **www.pesten.net**: Voor en door slachtoffers. Opgericht door Bob van der Meer.

Cyberpesten / veilig internetgebruik / veilige school

- **www.stopdigitaalpesten.nl**: Campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame)
- **www.digibewust.nl**: Een informatieve site van het Ministerie van Economische zaken, over het veilig gebruik van internet.
- **www.ppsi.nl**: PPSI is het expertisecentrum van het APS op het gebied van het voorkomen en bestrijden van seksuele intimidatie en seksueel misbruik in het onderwijs. Je kunt er ook terecht voor informatie over pesten, agressie, geweld, discriminatie en racisme.
- **www.schoolenveiligheid.nl**: Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.
- **www.veilig.kennisnet.nl**: Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren.

Bijlage VII. Films over pesten

Films met pesten als thema

Bluebird (2005).

Bluebird vertelt het verhaal van brugklasser Merel, die van de ene op de andere dag het slachtoffer van pestende medeleerlingen wordt. Het meisje verandert van een vrolijke tiener in een in zichzelf gekeerd kind. Doelgroep: scholieren vo. Duur: 90 minuten. Verkrijgbaar op dvd in de winkel. Te zien op uitzending gemist.

Spijt.

Naar het boek van Carry Slee. De film laat goed zien welke gevolgen pesten kunnen hebben. Jochem wordt gepest door klasgenoten. Dit neemt steeds ergere vormen aan. Niemand durft het echt voor hem op te nemen. Uiteindelijk pleegt Jochem zelfmoord. Geschikt voor de onder- en bovenbouw van het vo.

Bridge to Terabithia (2007)

'Bridge to Terabithia' is een bioscoopfilm over pesten, vriendschap, familie en de kracht van de verbeelding. Jess is een buitenbeentje op school en binnen zijn eigen gezin. Leslie is het nieuwe opvallende meisje op school. De twee worden al snel de beste vrienden die samen alle pestkoppen aankunnen. Doelgroep: po en vo (onderbouw). Duur: 95 minuten

Bully (2013) Documentaire.

Iedereen heeft te maken gehad met pesten. In Bully wordt een aantal kinderen gedurende het schooljaar gevolgd om alle kanten van het pesten te belichten. Verkrijgbaar op dvd in de winkel.

Het geheim van Bram.

De film gaat over Bram, een vrolijke jongen die het zwaar heeft op school. De film volgt Bram in zijn schooljaren vanaf de basisschool tot zijn 2e jaar op de middelbare school. We zien hoe hij worstelt met zijn plaaggeesten en het niemand durft te vertellen behalve zijn goede, en enige vriendinnetje. Bram wordt mentaal en fysiek geplaagd, gepest en kapot gemaakt. De pesterijen escaleren als ze Bram, die op weg naar huis is achtervolgen. Bram vlucht het bos in om de pestkoppen af te schudden maar tevergeefs, een tragische twist geeft het einde een indrukwekkende ontknoping. Doelgroep: bovenbouw po en onderbouw vo Duur: 11 minuten De DVD is online te bestellen.

Hoe Nikita een paard kreeg

Speelse documentaire over een klein Amsterdams meisje dat vreselijk gepest werd in het basisonderwijs. Een paard bracht de ommekeer in het leven van het meisje. Doelgroep: bovenbouw po en onderbouw vo Duur: 23 minuten De documentaire staat op de dubbeldvd 'Echt gebeurd' met 15 jeugddocumentaires van Villa Achterwerk en is te koop bij de VPRO.

Klass (2009)

Een indrukwekkende speelfilm over hoe twee jongens, tot het uiterste getergd en vernederd door hun klasgenoten, worden gedreven tot een wanhoopsdaad. In de film komt duidelijk naar voren dat pesters vaak geen idee hebben wat voor schade ze aanrichten met hun pesterijen. Doelgroep: bovenbouw vo Duur: 97 minuten Uitgebracht op dvd door Living Colour Bij de film is voor Nederlandse leerlingen een lespakket over pesten en geweld op school ontwikkeld.

Pestprotocol

Let the Right One In (2009)

De veel gepeste 12-jarige Oscar wordt verliefd op Eli, een mooi maar merkwaardig meisje, die een vampier blijkt te zijn. Oscar zint op wraak op de bullebakken die hem pesten en wordt daarbij geholpen door Eli. Duur: 114 minuten Meer info: Cinema Delicatessen Uitgebracht op dvd door Living Colour

Fab Five: The Texas Cheerleader Scandal (2008)

Een groepje cheerleaders domineert de McKinney North High School. De vijf meiden voelen zich superieur en pesten anderen. Ze kunnen ongestoord hun gang gaan omdat de directrice van de school de moeder van een van hen is. Als de vijf cheerleaders hun pijlen richten op hun nieuwe coach Michaela, gaan ze echt te ver. Michaela besluit iedereen te laten weten hoe de cheerleaders haar leven kapotmaken. Duur: 88 minuten Meer info: moviemeter.nl

Overleven in Nederland: aflevering 'Het busje'

De serie 'Overleven in Nederland' is een ode aan de veerkracht en de weerbaarheid van kinderen. In de aflevering 'Het busje' moet Henk elke dag met het busje naar een speciale school. Hij wil liever niet met de bus, want daar moet je altijd knokken voor je plek. Het is pesten of gepest worden. De documentaire staat op de dubbeldvd 'Echt gebeurd' met 15 jeugddocumentaires van Villa Achterwerk en is te koop bij de VPRO.

Over de Streep

Documentaire over de eerste Challenge Day in Nederland in 2010 op het IJburg College in Amsterdam. Challenge Day is een methode uit Amerika, die onder andere wordt ingezet om pesten op middelbare scholen tegen te gaan en wederzijds respect te stimuleren. Duur: 50 minuten Kijk hier naar de complete KRO-documentaire Over de Streep.

Pesten en gepest worden (Ilkay en Rachid) (2002)

De film is als eerste gericht op allochtone ouders. De film kan ook een rol spelen in het gesprek met kinderen over pesten en gepest worden. Doelgroep: bovenbouw po én onderbouw vo. Duur: 15 minuten. Website: <http://www.voo.nl>. Bestellen: zie website VOO

Pestprotocol

Bijlage VIII. Pesten op de werkvloer

Ook op de werkvloer kan tussen collega's onderling worden gepest. Het is de taak van de werkgever zich in te spannen om dit te voorkomen en aan te pakken.

Jaarlijks wordt in totaal 23,3% van de ziektedagen opgenomen als gevolg van slachtofferschap. 6,8% wordt opgenomen als gevolg van pesten. De overige 16,5% zijn te wijten aan intimidatie, ongewenste seksuele aandacht en lichamelijk geweld.

Op grond van artikel 7:658 BW heeft de werkgever de zorgplicht om te voorkomen dat een werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt. Dit kan ook ontstaan doordat een werknemer gepest wordt op het werk. De werkgever zal erop moeten letten dat de psychosociale arbeidsbelasting niet te hoog is. Hiermee wordt bedoeld dat de factoren in de arbeidssituatie die stress veroorzaken beperkt blijven.

Het Marcanti College houdt rekening met de verschillen tussen werknemers, onder andere op gebied van etnische afkomst, leeftijd, geloof en seksualiteit. Er wordt een risico-inventarisatie en -evaluatie opgesteld. Indien pesten op de werkvloer wordt gesignaleerd zal er altijd gehandeld worden.

- Het slachtoffer wordt geadviseerd het incident te melden. Dit kan direct bij een leidinggevende, maar ook anoniem bij een leidinggevende, collega of de vertrouwenspersoon. Ook biedt de FNV een vertrouwenspersoon waarbij een collega altijd terecht kan.
- Collega's die pesten signaleren wordt gevraagd incidenten te melden. Ook hier kan dat direct, dan wel anoniem.
- De directie zal het incident onderzoeken. Er zal gekeken worden naar de frequentie en mate van het voorval en de situatie waarin zich dit voor heeft gedaan. In overleg met de betrokkenen (waaronder in ieder geval de dader en het slachtoffer) wordt er verder gehandeld. Dit is altijd op maat.
- Bij herhaaldelijke en ernstige voorvallen zullen passende maatregelen genomen worden.

Appendix

Bereikbaarheid

Marcanti College
Jan van Galenstraat 31
1051 KM Amsterdam
T. 020 - 606 90 00
info@marcanti.espritscholen.nl
www.marcanti.espritscholen.nl

Hoe bereik ik de school?

Met het openbaar vervoer

Stadsbus 18 stopt voor de deur van de school. Op minder dan 5 minuten lopen van de school stoppen de trams 3, 10, 12 en 14, stadsbus 15, streekbussen 80, 82 en spitslijn 247.

Met de auto

De school is goed bereikbaar vanaf de A10 west. Neem afslag S105 en volg de borden richting centrum. U zit dan meteen op de Jan van Galenstraat. De school bevindt zich na 1750 meter aan uw rechterhand. Bij de school is voldoende parkeergelegenheid aanwezig. Het is wel betaald parkeren.

STOP PESTEN!

Pestprotocol 2015 - 2016

Vormgeving Tekst	Ayla Kreekel Ayla Kreekel
Marcanti College Amsterdam	

Dit pestprotocol is eigendom van het Marcanti College te Amsterdam. Zonder voorafgaande toestemming mag dit protocol niet worden gekopieërd of (commercieel) uitgegeven worden. Alle rechten, wijzigingen, druk- en zetfouten voorbehouden.

Voor vragen en/of opmerkingen over dit pestprotocol kunt u contact opnemen met
a.kreekel@marcanti.espritscholen.nl

